

• Муштари мұаммада құяды

Хозир Үзбекистоннинг "Қизил китоб"да 400 дан ортиг үсімлік номи қайд әтилған бўлиб, 163 таси йўқ бўлиб кетиш арафасида турилди.

Хозирги илмий табобатда қўлланилаётган дори-дармонларнинг қарниб 40 фоизидан ошигини үсімлік маҳсулотлари ташкил қўйлади.

Олимларнинг этирофича, үсімлік турларин маданий табиатларидан оли-лаштириш ҳақида бош қотириш надиган дори-дармонлар вақти ети. Бугунги кунда барча сунъий воситаларга нисбатан дори-дармонлар ва айниқса, афзалларига билан ажralib туради. Чунки үсімліклардан нахри фоят қиммат. Шу бос ташкил топган дорилар деялри

тақдирни хавф остида. ўраш даврида мушуктиринок, үсімліклар оламины мұхофаза менгбош, сарык ўтлардан даста сифатда фойдаланилиб, устидан назорат, ўрнатадиган марказ тузиш жуда зарурдай. Негаки, жумхурятнимизда

табиий ҳолда ўсадиган дориворларни йигиш, улардан ботаника илмий тадқиқот фойдаланиши талабдаги дара-жада, деб бўлмайди. Айтайлик, кўйин кечмоқда. Далаҳо, тегиши райхони, эрмон, мингбарт, лимонёт, олқор олғи, зирк, сабаб бўлаёт.

Жумхурятнимиздаги қўрик-хоналар, ўрмон ва далаҳо

сон-саноқсиз доривор үсімлік

лар ўсиб ётгани билан улардан ботаника илмий тадқиқот фойдаланиши талабдаги дара-жада, деб бўлмайди. Айтайлик, кўйин кечмоқда. Далаҳо, тегиши райхони, эрмон, мингбарт, лимонёт, олқор олғи, зирк, сабаб бўлаёт.

Бу ерда қўз ҳасталиклини янада ривожлантиришдан изборат, — дейди ана шу инсонпарварлик сафари ташаббуси оларни бирништадиган бўлди. Унга Тэ. Эн. — Иккى республика раҳбарларининг учрашувидан, жумладан, Президентим Ким Ен Самнинг Үзбекистонга ташрифидан кейин сафарга кизиги тайергарлик кўриди. Бу Тошкент дидериги иккичи учрашуви. Иккى йил мукаддам "Миконд" заводида ҳам шундай тажрибамиз уларни көлижининг профессори Ян Ко Хен билан танишиб, муолажаларни ўрганди. Шуни ишонч билан айтишим мумкини, бизнинг иш тажрибамиз уларни көлижинидан қолишимади. Лекин Кореяниг талай тиббий жиҳозлари замонавий. Уларнинг етари

хизмати кўрсатмоқда.

Бизда ҳам бу борода ҳайри қадам қўйилди. Яқинда республикамиз Президентининг аҳолининг дори-дармонга бўлган эҳтиёжини таъминлаш билан шу гулланадиган давлат акционерлик концернини ташкил этиш ҳақида Фармони эълон қилинди. Энди дори-дармон тақчилиги ҳам якни орада барҳам топса ажабмас.

Мутахассисларнинг эътирофича, бугунги кунда доривор үсімлікларни ташкил этиш ҳақида шу жумладан кишилик жамияти ҳам бўлмаган бўлар эди", деганда ақадемик С. Костичев минг карра ҳақ. Доривор үсімлікларни асрар орасида инсоннинг учун зарур бўлган доривор үсімліклар 577 тани ташкил этади. Улар катта ва чексиз бойлганимиздир.

"Агар яшил дунё — үсімліклар бўлмагандага эди, бутун жони маҳалх, шу жумладан кишилик жамияти ҳам бўлмаган бўлар эди", деганда ақадемик С. Костичев минг карра ҳақ. Доривор үсімлікларни асрар

зогоза, бозумбарт, оққал-

дирмок сингари ноёб гиёхлар

билин савдо-сотиқ қилючи

хаваскор табиблар, турли

кооперативи ва баъзи клублар

аъзоларининг масъулиятсиз-

ликлари боис улар камайиб

кетапти. Ўрмонлардаги

даражатлардан ўтиш ёхуд

қурилиш материаллари

сифатидаги фойдаланиш ҳамон

девом этимоди. Бир пайтлар то-

тизмаларининг жуда катта

қисмини олма, қайн, дўлан,

писта, бодом, ёнғоқ ва тоқнинг

эъввой турлари эгаллаган бўлса,

ҳозирда улар эгаллаган майдон

кеслин камайтири. Йиловлар

ҳақида ҳам юқоридаги

фиркаларни айтиш мумкин.

Йиловлардан тўғри фойда-

ланимлётгани тифуфли

саксовул, шувок, кийик ўт,

жамбул, лола, шират ва бошқа

ўнлаб шифобахш үсімлікларга

зин етапти. Энг ачинариси

шундай экан, Темур Ҳўя уямай-нетмай ёғон гапириша

кандай журъат этиш экан?

Убиду ҷиннида "...бундан бир

ийн оддин икни ўзбек тарихини

буюк бир макола ёзиб, "ўзбеклар

түрк тарихати", деган жумланнинг ўзи

йўқ. Шундай экан, Темур Ҳўя уямай-нетмай ёғон гапириша

тенинг яхшиларни ташкил қўйади.

Оддий ҳақиқатидан чекинни,

кўз юниш ва тўғри фикри

нотурли ташкил этиб ёш, мустақил

мамлакат турли бўхонада

бўйдирни дустнинг иши эмас.

Мутан ӘРМАТОВ,

профессор

Ончигина айтадиган бўлса,

ўзбеклар турк тарихати

халқлардир деб ёзган ўша

олимни менинг ҳамкорликларим-

дири. Аслinda ўзбекларни

тўғридан тўғри турк дейиш

нонлийни, тарихдан бехабарли

бўлди.

Ўзбеклар эса турк

халқларининг биринади.

Оддий ҳақиқатидан чекинни,

кўз юниш ва тўғри фикри

нотурли ташкил этиб ёш, мустақил

мамлакат турли бўхонада

бўйдирни дустнинг иши эмас.

Дори-дармонларнинг қарниб

дома-домонларнинг қарниб

